

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Commentarii Exegetici In Apocalypsim Ioannis Apostoli

Viegas, Brás

Parisiis, 1615

Cur Christus optauerit hunc Episcopum frigidum esse, quàm tepidum. Scio opera tua, quia neque frigidus es, neque calidus, vtinam frigidus esses, aut calidus, sed quia tepidus es, & nec frigidus, nec ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-39261

Quartò, Per malogranata iidem etiam sancti exprimentur, quorum quisque veluti plurima vno cortice grana complectens, multa cogitationum, & virtutum insignia firma fidei & operum curat vallare custodia, vel certè mirabilis retiaculorum connexio manifestam fidelium concordiam demonstrat, malorum verò granatorum positio internas animi virtutes, quæ ab alijs videri non possunt.

Firma virtutum custodia in sanctis.

Quintò, Non vacat mysterio, quod capitella in florem lilij desinebant. Quid enim per lilium nisi æterna felicitas, & immortalitatis floribus redolens amœnitas designatur, in quam Sancti omnes tandem desinunt, eandemque cum alijs prædicant, quasi in summo ostentant, & promerendâ proponunt. Denique aptè vocabulo simili ambæ columnæ censebantur, cum vna *Iachin*, id est firmitas: Altera *Booz*, id est, robor diceretur, vt duplicem debent esse firmitatem in sanctis, fidei nimirum, & operum monstraretur. Legesi placet vberiore harum columnarum allegoriam apud Bedam, tomo 8. lib. de templo Salomonis cap. 18.

Felicitas æterna per columnarum lilia designata.

COMMENTARIUM TERTIUM EXEGETICUM.

DE ANGELO LAODICÆ.

Cur Christus optauerit hunc Episcopum frigidum esse, quàm tepidum.

Scio opera tua, quia neque frigidus es, neque calidus, vtinam frigidus esses, aut calidus, sed quia tepidus es, & nec frigidus, nec calidus, incipiam te euomere ex ore meo.

SECTIO PRIMÆ.

HIS literis quæ postremæ sunt earum septem, quæ ad septem Asiæ minoris Episcopos mittuntur, Laodicæ Angelus reprehenditur, quod tepidus esset, id quod vsque adeo Christus detestatur, vt subiungat: *Vtinam frigidus esses, aut calidus, sed quia tepidus es, & nec calidus, incipiam te euomere ex ore meo.* Quod non caret difficultate,

I. Tepiditatem in spiritualibus quàm detestatur.

cum enim tepidum minus distet à calido, quàm frigidum, mirum est quomodo Christus expetierit, vt hic Episcopus frigidus potius esset, quàm tepidus.

II. D. August. Ticon. Rupertus. Primasius. Ansbertus. Gagnæus. Cassianus. D. Gregor. Duplex tepidus in spiritualibus, & vter eorum deterior ex Gregor.

Quod vt meliùs explicari possit, sciendum est pro eo quod nos habemus calidus, haberi Græcè *Ζεφός*, id est, feruens: vnde plerique occasionem acceperunt existimandi, tepidum appellari hunc Episcopum, non quod crimen aliquod lethale amisisset, sed quod charitatis feruore aliquantulum remisisset. Sic enim existimauerunt Diuus Augustinus, seu potius Ticonius, Rupertus, Primasius, Ansbertus, Gagnæus in hunc locum Ioannis, Cassianus collat. 4. cap. 11. & Diuus Gregorius 3. part. Pastoralis curæ, admonitione 35. Qui aduertit duplicem esse tepidum. Vnum qui à frigore pergit in calorem: alterum, qui à calore ad frigus regreditur. Atque hoc loco posteriorem accipiendum esse cumque ex eo vocari deteriorem frigidus, *Quoniam*, vt ait, *frigus ante teporem sub specie est, tepor autem post frigus in desperationem*, id est, qui adhuc in peccatis est, conuer-

sionis fiduciam non amittit: qui verò post conuersionem tepuit, simul spem, quæ est de peccato se subtrahit. Itaque D. Gregorius rem ad periculum refert, quod maius in tepido, quam in frigido agnoscit. D. August. seu Ticonius, & Primasius suspicantur notari tepiditatem quorundam fidelium opibus affluentium, quin in eleemosynis erogandis, charitatibusque operibus exercendis sese per ositantiam gerebant, in quo hominum genere maximum volunt esse salutis periculum.

Duntaxat periculum in erogant eleemosynas.

III.

Hierem. 48. De charitate seruore remittere, quantum periculum. Heb. 2. 1.

Ex hac sua expositione colligunt hi Doctores, quantum periculum sit in eo, qui charitatis feruorem remittit, iuxta illud Hierem. 42. *Maledictus qui facit opus fraudulentum.* Ratio verò periculi ea est, quia hominis natura post originalis peccati labem, ubi per negligentiam torpet, faciliè ad frigus peccati relabitur: quem admodum eleganti similitudine docet D. Paulus ad Hebr. cum ait: *Abundantius oportet obseruare nos ea quæ auarimus, ne forte perfluamus:* quibus verbis comparauit Apostolus hominem vasi fictili, desumptique in apophoram à vasis rimas habentibus, quæ sic effluunt, vt tandem perfluant, & nihil omnino liquoris retineant, seu vt alij volunt, ab aqua fluminum præterfluente. Significat igitur Apostolus incumbendum maximè esse in virtutum studium: quoniam si semel rimam aliquam habere cœperimus, toti quædam citissimè perfluemus, vniuersæque virtutes, tanquam aqua ex fracto vase dilabentur. In eandem sententiam D. Bernardus epistol. 91. ad Abbates Successione congregatos expendit in illa scala Iacob, Gen. 28. Omnes Angelos, vel ascendere, vel descendere, nullumque vel stantem, vel sedentem reperiri: quia nimirum in perfectionis scala: *si attentes*, inquit,

Bernard.

Gen. 28. 3.

In perfectionis scala,

ruet qui assuetat stare.

si attendit stare, ruit necesse est, & minime bonum est qui melior esse non vult: nam ubi incipit nolle

fieri melior, ibi desinit esse bonus.

Ad quam etiam scalam videtur alluisse D. Hieronymus in epistola ad D. Hieronymum

Philip. 3. 13.

Luc. 17. 32.

Ambrosius.

Rupertus.

Vxor Loth in suis statuas quorsum versa.

Psalm. 6.

D. Thomas.

Psalmista loquitur variè, & pulchrè elucidatur.

V.

Laodicensem Episcopum lethali crimine implicatum fuisse probatum fuit.

Rich. Vill. Oecumenius.

Beda.

Arethas.

Ioachimus.

D. Thom.

Laodicensem Episcopum lethali crimine implicatum fuisse probatum fuit.

Nunc capi, scilicet respirare: hæc mutatio dextera excelsi, id est, sic suam ille iram in misericordiam commutat: aut aliter, Nunc capi, intelligere, quod hæc sit mutatio dextera excelsi, id est, mea mala à Deo proficisci. Vnde Theodoretus, Mutationem, inquit, dextera panam vocauit, vt potè quæ solet bona subministrare.

Verum longè probabilius est, hunc Episcopum à charitate excidisse, suisque lethali crimine implicatū, quæ sententia est Richardi de S. Victore, Oecumenij, Bedæ, Arethæ, Ioachimi, Pannonij hunc in locum, D. Thomæ quæstione 3. de malo

Episcopum lethali crimine implicatum fuisse probatum fuit.

Rich. Vill. Oecumenius.

Beda.

Arethas.

Ioachimus.

D. Thom.

Laodicensem Episcopum lethali crimine implicatum fuisse probatum fuit.

Rich. Vill. Oecumenius.

Beda.

Arethas.

Ioachimus.

D. Thom.

Laodicensem Episcopum lethali crimine implicatum fuisse probatum fuit.

Rich. Vill. Oecumenius.

Beda.

Arethas.

Ioachimus.

D. Thom.

Laodicensem Episcopum lethali crimine implicatum fuisse probatum fuit.

Rich. Vill. Oecumenius.

Beda.

Arethas.

Ioachimus.

D. Thom.

Laodicensem Episcopum lethali crimine implicatum fuisse probatum fuit.

Rich. Vill. Oecumenius.

Beda.

Arethas.

Ioachimus.

D. Thom.

Laodicensem Episcopum lethali crimine implicatum fuisse probatum fuit.

Rich. Vill. Oecumenius.

Beda.

Arethas.

Ioachimus.

D. Thom.

Laodicensem Episcopum lethali crimine implicatum fuisse probatum fuit.

Rich. Vill. Oecumenius.

Beda.

Arethas.

Ioachimus.

D. Thom.

Laodicensem Episcopum lethali crimine implicatum fuisse probatum fuit.

Rich. Vill. Oecumenius.

Beda.

Arethas.

Ioachimus.

D. Thom.

malo, articulo 13. ad primum D. Greg. lib. 34. Moralium cap. 2. D. Ambrosij serm. 2. in Psalm. 118. Origenis homil. 1. in Psalm. 38. & ferè omnium recentiorum, videturque perspicuum ex ipso contextu in quo appellatur, *Miser, miserabilis, pauper, cæcus, & nudus*, quæ nullo modo in hominem iustum conueniunt, Quemadmodum vel ipse D. Gregorius loco paulò ante citato exponit his verbis, *Diuitem se asserit, qui per arrogantiam extollitur sed pauper, cæcus, & nudus arguitur. Pauper, quia virtutum diuitias non habet, cæcus, quia nec paupertatem, quam patitur, videt; Nudus, quia primam stolam amisit, sed peius est quia nec se perdidisse cognoscit.* Deinde cum suadetur emere aurum ignitum, id est charitatem, vt postea explicabimus, eo ipso significatur, illa caruisse.

Hoc ita constituto triplex ad propositam difficultatem responsio est, Prima VI. est D. Thomæ quæstione illa tertia de Malo. D. Ambrosij sermone in Psalm. 118. Richardi de sancto Victore, Bedæ, Arethæ, per *frigidum* intelligentium, infidelium, qui aliquam habent, propter ignorantiam, in qua versatur, peccatorum excusationem: per *tepidum* vero fidelem, qui deterius frigido existimatur, quia eodem peccati genere grauius peccat, quàm infidelis, propter notitiam veritatis, & ampliora à Deo accepta beneficia, iuxta illud ad Hebræos 10. *Quantò putatis detiora mereri supplicia, qui solum Dei conculcaueris: & sanguinem testamenti pollutum dixeris, & spiritus gratia contumeliam feceris.* Et 2. Petri 2. *Melius erat illis non cognoscere viam iustitiæ, quam post agnitionem retrorsum conuerti;* quam eadem ob causam dicitur Threnorum 4. *Maiores effectus sunt iniquitas filia populi mei peccato Sodomorum, quæ subuersa est in momento.* Quamuis Rabbi Salomon, & alij, iniquitatem hic accipiant pro iniquitatis pœna, & supplicio, quod maius dicitur Hebræis illatum, quia diu passi sunt obidionem, & captiuitatem, cum tamen Sodoma in momento, id est, breuissimo tempore fuerit euerfa, quod felicitatis loco olim habitum iam ante probauimus ex Iob 21. vbi in impiorum felicitatibus illa numeratur; *Ducunt in bonis dies suos, & in puncto ad inferna descendunt:* id est non longa aegritudine tabescunt, sed citò moriuntur. Verum de peccatis est sermo Ezechielis 16. cum dicitur, *Iustificata est Sodoma soror tua ex te,* id est, comparatione tui Sodomorum peccata nulla censentur.

Secunda, quæ consentanea est D. Gregorio lib. 34. Moralium capite 2. est huiusmodi, vt calidus sitis, qui charitatem habet: frigidus qui cum in lethali sit crimine, suam tamen culpam agnoscit, tepidus autem, qui cum gratia careat, per hypocrisis se probum simulat, & de exterioribus operibus, quibus tantum vacat, ita gloriatur, vt ea sibi putet ad salutem sufficere, in cæque veram sanctitatem collocatam existimet, qui licet profligati sint ac perditij, suam tamen agnoscunt periculum, etiam si vi interim libidini seruiant, conuersionem suam in aliud tempus reijciunt. Tertia est Ioa chimi. *Calidus, inquit, est, qui gaudet in Domino per misericordiam eius, frigidus, qui tristatur in se pro peccatis suis. Tepidus autem, qui nec tristatur per penitentiam, nec letus est ad obsequium Dei: quare tanquam is, qui non est apertus saluti, tollitur de memoria Domini, quod est deleri de libro vite, & si aliquando intus fuit per vocationem gratiæ, seras tamen eijcitur propter inertiam vite.*

Vt tamen hæc illustriora reddantur sciendum est calorem charitatis, frigus autem peccati esse symbolum. Inde enim est, quod Aust. r, qui est ventus calidus, in bonam partem: Aquilo autem, qui est frigidus, in malam accipiant in factis literis. Vtrumque probat D. August. epistola 120. quæ est ad Honoratum de gratia noui testamenti, ex illis verbis Cantic. 4. *Surge, Aquilo, & veni, Aufer, persia horam meum, & fluent aromata illius.* Vbi *Surge, Aquilo,* idem est, atque dilectio & abi-

D. Greg.
D. Ambros.
Origenes.
D. Gregor.

Responditur
propositæ diffi-
cultati.
Prima resp.

Ad Hebr. 10.
2. Petri 2. 21.
Thren. 4. 6.
Rab. Salom.

Ezech. 16.
56.

VII.
Secunda.
Hypocritæ.

Tertia:
Ioa. h. Abb.

VIII.
Calor ch. 3.
Frigidus, Fr.
qui peccati
symbolum
D. Aug. 120
Cant. 4. 10.

LEGAS
IN
POCALI
C. 11
56

Cant. I.
Abac 33.
D. Hieron.
Bethlehem
Australis
comparatio
ne Hierusa-
lem.
Theodoret.
Theophyl.
Euthym.
Ioan. Maxen

Aquilo, quo discedente Theman, id est, Auster ad perflandum hortū prouoca-
tur, id est, vt interpretatur loco citato August. *Spiritus gratia flans de meridie, ubi spiri-
tus cubat.* Cantic. 1. veluti à parte feruida, & luminosa, vt fluant & late spargantur
odores arborum, & florū suauissimi, & quidem quod ad Austrum attinet in partē
bonam accipitur & bacuch 3. cum dicitur, *Deus ab Austro veniet, & sanctus de monte
Pharan.* Quem locum D. Hieronym. Hebræum quendam testatur sic se audiente
interpretatum, ab *Austro* id est, à Bethleem, quæ ad Austrum sita est. Etenim Iu-
deæ respectu cæterarum partiū terræ promissionis ad Austrum est, & ipsa Beth-
lehem comparatione Hierusalem est australis. Eandem expositionem afferunt
Theodoretus, & Theophylactus, Euthymius, & Ioannes Maxentius lib. 1. Dialo-
gorum contra Nestorianos, & refertur 5. tomo Bibliothecæ Sanctorum Patrū.

IX.

D. Hieron.
Pater ater-
nus mons
umbrosus.
Rupertus.

Incarnatio-
nis mysteriū
incompre-
hensibile.
B. Virgo
mons um-
brosus.
Iob 39. 29.

Psalms. 125. 4

Auster, &
uentum si-
gnificat, &
regionem.
Paraph.
Chal.

Quod verò sequitur: *Et sanctus de monte Pharan, vt hoc obiter dicamus, Septua-
ginta sic transtulerunt: & sanctus de monte umbroso, & condenso.* Quo loco D. Hie-
ronymus per *montem umbrosam & condensam*, Patrem ætæ ætæque intelligit plenum
virtutibus, omnique sapientia, & cuncta maiestate sua prolegentem. Rupertus,
altitudinem diuinorum iudiciorum, & incomprehensibilitatem diuinæ sapientiæ,
quæ per montem umbrosam, & condensam eò exprimitur, quòd nemora ob-
scura esse soleant, & propter flexuosos viarū anfractus, erroribus aptissima, quò
fit vt hæc ratio ne significet Incarnationis mysterium, de quo Propheta ait, in-
comprehensibile est creatis mentibus, in quo facile sit labi & errare, nisi fides
facem præferat. Non incongruè etiam B. Virginem possumus accipere, quæ mōs
appellatur umbrosus, eo quod illi virtus altissimi obumbravit: & condensus,
propter virtutum multitudinē. In bonam etiam partem licet mysticè accepit D.
Greg. illud Iob 39. *Nunquid per sapientiam tuam plumescit accipiter extendens alas suas ad
Astrum.* Quid est, inquit Greg. accipitem in *Austro* plumescere: nisi quod vnusquisque
sanctorum tactu sancti spiritus concalescit, & vsum vetusta conuersationis abiciens, noui homi-
nis formam sumit: quemadmodum Paulus admonet ad Coloss. 3. *Expoliantes veterem homi-
nem cum actibus suis, & induentes nouum.* Et ad Ephes. 4. *licet u qui foris est noster homo
corrumpatur, tamen is quintus est, renouatur de die in diem.* Huc etiam pertinet illud
Psalms. 125. *Conuerte Domine captiuitatem nostram, sicut torrens in Austro: id est con-
uertere nos quàm certissimè sicut siccatas torrens flante Austro, niuibusque ab eo
liquefactis iterum conuertitur, id est, rapidissime incipit fluere.* Alij per Austrum
hoc loco non ventum, sed regionem interpretantur, vt sit sensus, reductionem
Hebræorum ex captiuitate, sic fore omnibus gratissimam, sicut est torrens ali-
quis in terra Australi, id est, sicca & arida, cui expositioni concinit Paraphrastes
Chaldaicus, qui ita transtulit: *Conuerte Domine captiuitatem nostram sicut conuertitur
terra, id est, lacuosam faciem sumit, quando abundant aquarum fluenta tempore siccitatis.*

X.

Hier. 1. 14.
Lucifer: sedē
ad Aquilonē
regnarum
Aquilonis.
Esa. 14. 13.
D. Gregor.
Iob. 26. 6.

Prophetæ dicenti se ollam videre succensam, faciemque eius à facie Aquilonis:
Dominus ita respondet, *Ab Aquilone pandetur omne malum super omnes cogitationes
ad Aquilonē regnarum Aquilonis.* Quibus verbis captiuitas Babylonica prænunciatur. Inde est
quòd Lucifer ad Aquilonem sibi sedem deligit, Esa. 14. *Sedebo in monte septimen-
ti, in lateribus Aquilonis:* vt nimirum torporis frigore gentium gorda constringe-
ret: quemadmodum exponit D. Greg. super illa verba Iob. 26. *Qui extendit Aquil-
onem super vacuum.* Cum hæc ita sint nullus frigidus, id est, ad Aquilonem habi-
tans, legitur in factis literis Deum ad nauseam, & vomitum prouocare, nisi tepi-
dus, iuxta priorem quidem sententiam propter maius periculum, quemadmo-
dum exposuimus, iuxta posteriorem verò, quā multo veriorē diximus, propter

tres

tres illas rationes, quas superius commemorauimus.

Postremò ea similitudinis elegancia explicanda superest, quæ illis verbis comprehenditur, *Incipiam te euomere ex ore meo.* Primò igitur notandum est vomitum fieri, si tepida aquæ multum bibatur. Cum enim medici crudo cibo stomachum ægroti exonerare cupiunt, multum illi aquæ tepidæ potandum præbent, quæ nauseam pariat, & ad vomitum prouocet. Significat igitur Dominus tepidum hominem continuo tepiditate sua sibi quasi aquam tepidam propinare, quæ ad eundem euomendum prouocet, id est, procul à sua consuetudine, & familiaritate repellendum. Secundo, Id quod est consequens, significatur, tepidos esse cibum crudum, is enim euomi consuevit, eo quòd propter defectum caloris, qui symbolum est dilectionis, vt diximus, coqui non valeat, quemadmodum electi instar cibi in stomacho per charitatis calorè decocti membra Christi efficiuntur.

Tepidus instar a qua tepide ad vomitum prouocat Deum.

Tertio, Significatur, quædam Dei erga tepidum hominem execratio: etenim in vomitu totum corpus conturbatur, ipseque vomitus cum quodam horrore naturæ contingit. Quare cum Deus aliquem reicit, & à se repellit, vomere dicitur, præcipue quia Deus ipse, quæ eius est bonitas, in homine à se reiiciendo, quodammodo conturbatur, & dolet. Quarto, Dicitur Deus, tepidum ex ore, nõ ex stomacho euomere, vt intelligas ei vsque adeo tepidum displicere, vt eum omnino deglutire non possit: sed in ore tanquam displicentem cibum, & à quo stomachus abhorret, retineat. Quid autem sit ex ore euomere, explicauit Ansbertus, id est, Deum, vel ipso exhortationis verbo, interdum indignos indicare, quos in melius commutandos non esse prænoscit. Quintò, Non dictum est, *Euomam te ex ore meo*, sed *Incipiam te euomere*, quia neminem Deus planè in hac vita euomit: neminem enim ita deserit, vt necessarijs ad salutem destituat auxilijs, sed incipit tamen vomere, quia peculiaria quædam non largitur gratiæ adiumenta, & præsidia: vel quemadmodum annotauit Richardus de sancto Victore, *Quia qui per teporem resoluitur, non subito à gratia deseritur, vt statim in mala præcipitet, sed primum minima, deinde maiora contemnens gradatim à summo descendit, atque ad ima ruit.*

X.I.

Dolet cum à se reijcit aliquid quem Deus.

Euomere tepidum ex ore, non ex stomacho cur dicitur Deus. Ansb. Cur item nõ euomat, sed euomere incipiat. Richa. Vñ.

Quo pacto prima gratia dicatur emi, cum gratis conferatur.

Suadeo tibi emere à me aurum ignitum probatum, vt locupletifias, & vestimentis albis induaris.

SECTIO II.

Sequitur admonitio post reprehensionè Laodiceni Angeli, quæ erat altera. I. Iterarum pars, illis verbis comprehensa: *suadeo tibi emere à me aurum ignitum, probatum, et transtulit.* Græcè tantum est, *τετερομενον εν πυρος*, id est, ignitum ex igne, nisi fortasse legit *τετερομενον*, quod probatum significat: & quia in nonnullis codicibus legit, *τετερομενον*, & in alijs *τετερομενον*, vtrumque coniungens, transtulit, *Ignitum probatum.* Quod verò ad sententiam pertinet, notandum est in primis, suadendi verbu, quo vltus est Dominus, non imperandi, vt hac facilitate magis hunc Episcopum primo ueretur, quam loquendi formulam sæpe deberet usurpare prælati. tum ad conciliandos, tum etiã ad permouendos animos subditæ rum: id quod præstitit Paulus scribens ad Phylemonem: *Propter quod, inquit multam fiduciam habens in Christo Iesu imperandi tibi, quod ad rem pertinet, propter charitatem magis obsecro, cum sim talis vt Paulus senex, nunc autem vinculus Iesu Christi, obsecro te pro meo filio, quem genui in vinculis Onesimo.* Quibus verbis significat Apostolus cum duplici iure potuisset id Phylemoni imperare, videlicet & quia Paulus, & quia senex, ma-

II.

Facilitate potius, quam imperio rogatus.